

JURČÁK, Vojtech a kol. *Teoretické prístupy k skúmaniu bezpečnosti*. Ostrava: KEY Publishing, 2020. ISBN 978-80-7418-358-4. 134 s.*Petr Rožňák*^a

Monografie autorského kolektivu pod vedením prof. Vojtecha Jurčáka, vedoucího Katedry bezpečnosti a obrany Akadémie ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovském Mikuláši je jednou z nemnohých publikací, rozšiřující obzor vědeckého bádání v oblasti výzkumu bezpečnosti. Podobných publikací, které vznikají ve slovenském prostředí, v českém odborném tisku nenalezneme mnoho. Podle mého názoru, autoři kolektivní vědecké monografie *Teoretické prístupy k skúmaniu bezpečnosti* vycházející tiskem péčí moravského vydavatelství a nakladatelství KEY Publishing, disponují obrovským potenciálem poznatků z dané oblasti a poskytují čtenáři konstruktivní pohled na problematiku zkoumání bezpečnosti.

Monografie je určena primárně odborníkům dané oblasti, ale je napsána tak srozumitelně, že si ji může snadno přečíst na „jeden zátah“ i laický čtenář. Je prostým faktem, že v české odborné literatuře tiskem podobné ucelené dílo slovenských autorů dosud chybí. Vojtech Jurčák, Pavel Bučka, Marek Hargaš, Mária Machynová, Tomáš Martaus, Lenka Nagyová, Miroslav Sedlák, Milan Turaj a Michal Varga přicházejí se svou monografií v době nejhlubší krize evropského společenství (a dost možná i NATO - Severoatlantická aliance) od počátku celého integračního procesu. Evropa stále čelí bezprecedentní imigrační vlně a Evropská unie se vůči tomu zdá být i nadále, a to přes veškerou snahu národních států, zcela bezmocná, politicky i vojensky, alespoň si to myslí dle řady průzkumů v jednotlivých státech velká část evropské populace. Euroamerická finanční a ekonomická krize rovněž odhalila neudržitelnost situace eurozóny („brexit“ je dost možná počátkem „dominového“ efektu a počátečním signálem proměn EU - Evropská unie). Prezidentské volby v USA (Spojené státy severoamerické) a zatvrzelé setrvávání na politických stereotypech k jednotnosti Spojených států nepřispěly. Život obyvatel Země sužuje, svírá a ovlivňuje celosvětová pandemie COVID 19. Celosvětově je potvrzených případů napadených virem COVID 19 celkem 49 951 976 osob a prokázána smrtelnost 1 255 831 (data aktuálně k 9.11.2020). Hrozí kolaps zdravotnictví. Dopady do české i slovenské společnosti jsou v rovině sociální, ekonomické a bezpečnostní obrovské. Zmiňovat tyto souvislosti na počátku recenze knihy není v tomto případě samoúčelné, jak by se možná na první pohled mohlo zdát. Jurčák a kol. přicházejí se svou monografií v tomto okamžiku a ve chvíli, kdy řada mechanismů ve vojenství a dříve zdánlivě nepřekročitelných zásad a pravidel podléhá aktuální vážnosti situace a ad hoc politickým rozhodnutím. Autoři mají zcela jistě pravdu, když na s. 12 tvrdí, že:

^a Department of Security and Law, AMBIS, a.s. Brno, Czech Republic. petr.roznak@gmail.com.
Researcher ID: 0000-0003-1714-3457.

„...bezpečnosť je istota, kedy na životne dôležité hodnoty referenčného objektu deštruktívne nepôsobia žiadne entity, subjekty, procesy a to ako v rámci referenčného objektu, tak i v jeho okolí.“

Příčemž dokládají (tamtéž), že:

„Referenčný objekt je objekt, ku ktorému vzťahujeme bezpečnosť. Referenčným objektom môže byť osoba, skupina ľudí, spoločnosť, štát, skupina štátov, svetadiel, ľudstvo, svet, systémy prirodzeného i umelého prostredia (príroda, odvetvia spoločenskej, hospodárskej, vojenskej, politickej činnosti).“

Logicky je to vede k tomu, že se zabývají přístupem jednotlivých teorií zkoumání bezpečnosti. Vycházejí přitom z historie potřeby zajištění bezpečnosti států, jak ukázaly dlouhodobé války vedené v Evropě i ve světě, které přinesly jen velké oběti, materiální škody, utrpení bohužel hlad a bídu. Správně totiž poukazují na to, že se na prahu 21. století, mění zásadním způsobem způsob vedení války, která je hybridní a krutější, ale zároveň zákeřnější (ISIS - tzv. Islámský stát v Iráku a Sýrii). Bezpečnostní rizika se dynamicky a poměrně rychle proměňují. Text monografie je rozčleněn do sedmi základních bloků a celé řady vhodně zařazených podkapitol (podbodů). Autoři monografie dokázali svou erudici v řadě oblastí, jejichž společným jmenovatelem je dodržení linie, a hlavního cíle avizovaného již samotným jejím názvem, která prolíná celou monografií. Těžko říci, kterou oblast upřednostnit. 1. Význam Európskeho koncertu a Viedenského kongresu na formovanie agendy bezpečnosti. 2. Teória realizmu a jej prístup k skúmaniu bezpečnosti. 3. Teória liberalizmu a jej prístup k skúmaniu bezpečnosti. 4. Teória konštruktivizmu a jej prístup k skúmaniu bezpečnosti. 5. Kritické teórie a ich prístup k skúmaniu bezpečnosti. 6. Princíp sebaurčenia a princíp územnej celistvosti v kontexte teórie princípov Roberta Alexyho. 7. Vývoj bezpečnosti od ukončenia bipolárneho usporiadania sveta až do súčasnosti. Prezentované bloky predstavujú vedecký, akož i odborně zpracovaný materiál a znamenají přínos pro zvýšení bezpečnostního povědomí v komunitě odborníků na Bezpečnost. Vyzdvihnout je třeba interdisciplinární charakter jednotlivých bloků. Za přínosný považují zejména blok pátý *Kritické teórie a ich prístup k skúmaniu bezpečnosti* a blok sedmý *Vývoj bezpečnosti od ukončenia bipolárneho usporiadania sveta až do súčasnosti* postihujících základní aktuální teoretické přístupy ke zkoumání bezpečnosti. Monografie je přínosem k rozvoji vědeckého bádání nejen v oboru národní a mezinárodní bezpečnost, ale mezinárodních vztahů, práva, politologie i filozofie. Autoři se nevyhýbají ožehavým tématům. V textu knihy jsem neshledal žádná faktická pochybení. Autoři monografie se snaží plynule a s logickou posloupností provázet čtenáře v jednotlivých částech knihy základními teoretickými přístupy zkoumání bezpečnosti včetně jejich postupného vývoje a je na místě konstatovat, že se jim to daří. Jde o text mimořádného významu, který by neměl zůstat bez povšimnutí vojenské, vědecké, ale i laické obce. Přínos této monografie spočívá v možnosti jejího dalšího využití primárně ve vojenském školství, ale také katedrách bezpečnosti, práva a politologie českých a slovenských univerzit a vysokých škol. Zjištěné a prezentované skutečnosti předkládané čtenáři v této monografii svým významem přesahují dosud dostupné práce. Jsem přesvědčen, že autory provedená hluboká analýza stavu dané oblasti, a jimi získané vojensko-odborné poznatky, překračují hranice bratrského Slovenska a jsou jednoznačně upotřebitelné pro

další partnerské armády a členské země Evropské unie a NATO. Silnou stránkou autorů je skvělá stylistika, výběr vhodných termínů, a jestliže k tomu přidáme přehledné citace s patřičnými komentáři, vzniklo zde pozoruhodné dílo.

